

Born, 21 april 2026

Aan: Informatie(s)/Formateur(s) coalitie Gemeenteraad Sittard-Geleen en de bij deze coalitievorming betrokken politieke partijen en groeperingen.

Onderwerp: Adviezen voor het nieuwe coalitieakkoord van de gemeente Sittard-Geleen

Geachte Informatie(s)/Formateur(s) en leden betrokken politieke partijen en groeperingen,

Nu de gemeenteraadsverkiezingen alweer achter ons liggen en de nieuwe gemeenteraad is geïnstalleerd, zijn de besprekingen voor het vormen van een nieuwe coalitie in volle gang. Gelijktijdig zal hierbij natuurlijk ook worden gesproken over het op te stellen nieuwe coalitieakkoord.

De Wmo-raad Sittard-Geleen adviseert het college van Burgemeester en Wethouders en de Gemeenteraad gevraagd en ongevraagd over Wmo-verordeningen, Wmo-beleidsstukken, Inclusie, Toegankelijkheid en thema's die de Lokale Inclusie Agenda betreffen.

Hierbij laten wij ons leiden door het motto **'Wat merkt de burger ervan?'**.

De in deze brief opgenomen adviezen zijn in samenwerking opgesteld door onze Adviescommissie, voor wat betreft de "Wet maatschappelijke ondersteuning" en onze Commissie Sittard-Geleen Inclusief voor wat betreft "Inclusie en Toegankelijkheid in Sittard-Geleen".

Wij spreken de hoop uit dat u deze adviezen zult meenemen in de besprekingen met de raadsfracties, en uiteindelijk ook onderdeel zullen zijn van het nieuwe coalitieakkoord.

Wij wensen u veel succes met de coalitiebesprekingen.

Voorzitter

Inleiding:

Wij zien, als Wmo-raad Sittard-Geleen, dat Sittard-Geleen haar uiterste best doet om de inwoners binnen de beschikbare mogelijkheden en middelen meest haalbare ondersteuning te bieden. Dat is geen sinecure. Alle begrip daarvoor! Zeker ook bezien in het licht van het vooralsnog uitgestelde 'ravijnjaar'.

Sittard-Geleen is ook een gemeente met een grote sociale diversiteit en ongelijkheid tussen wijken en kernen. Juist daarom is inclusie meer dan een uitgangspunt: het vraagt om concrete keuzes in beleid en uitvoering.

Als Wmo-raad Sittard-Geleen kijken wij kritisch mee. En denken met u mee.

Wet maatschappelijke ondersteuning:

Het sociaal domein omvat 50% van de begroting Sittard-Geleen 2026!

Landelijk begroten gemeenten voor 2026 5,8 procent meer lasten dan vorig jaar. Dat blijkt uit een analyse door het CBS op basis van de begrotingen. Op alle beleidsterreinen nemen de begrote lasten toe, maar de stijging is het grootst in het sociaal domein: met name op het gebied van Wmo, jeugdhulp, maatschappelijk werk, de aanpak van huiselijk geweld en vluchtelingenopvang.

In Sittard-Geleen is de harde realiteit dat het sociaal domein met € 237 milj. 50% van de totale begroting opeist. Onder het sociaal domein vallen o.a. de uitgaven voor de participatiewet, jeugdzorg en Wmo. Voor de Wmo is circa € 40 milj. begroot.

Verkiezingen

De Wmo-raad Sittard-Geleen constateert dat de kosten voor het sociaal domein nauwelijks aan bod zijn gekomen in de recente gemeenteraadsverkiezing. Dat is opmerkelijk en pijnlijk tegelijk.

10% van de inwoners van Sittard-Geleen is inmiddels afhankelijk van Wmo-voorzieningen. Wmo-cijfers uit 2025 laten zien dat 8.803 inwoners (van 92.472) samen 17.394 voorzieningen hebben. 65% van die voorzieningen gaan naar de groep senioren van 65 jaar en ouder. Dat is inderdaad geen leuk verkiezingsitem. En dan hebben we het nog niet over jeugdhulp, maatschappelijk werk, de aanpak van huiselijk geweld en vluchtelingenopvang.

*Is het tijd te keren? Waar zit de winst? **Ga de wijk in!***

De overheid wil dat de inwoners (vooral senioren) zo lang mogelijk thuis wonen, zelfredzaam zijn en blijven. De inwoners zelf vinden dat meestal ook prettig. Dat heeft echter tot gevolg dat inwoners thuis steeds meer ondersteund moeten worden. Die kosten komen daardoor vooral op het conto van de gemeente als het om Wmo-kosten gaat. Daardoor en bij gebrek aan voldoende ondersteunend personeel wordt steeds meer gekeken of het informele netwerk rondom de zorgvrager zorg kan overnemen, het zogenaamde 'het voorliggend veld', de familie, kennissen, burens en vrienden voordat men een beroep kan doen op ondersteuning uit de Wmo. Het wordt voor de gemeente ook steeds moeilijker en complexer om haar zorgplicht te kunnen voldoen en de goede en 'betrouwbare' aanbieders te vinden voor het uitvoeren van de ondersteuningstaken.

Advies:

Ga de wijk in en zet de informele zorg en vrijwilligers in hun kracht. De Wmo-raad Sittard-Geleen is van mening dat oplossingen kort bij de inwoners moet worden gezocht en geboden. **Stop met rapporten schrijven!!!!** Leidt wijkondersteuners op met voldoende indiceer-machtigingen. Laat deze wijkondersteuners midden in de wijk fietsen, lopen, een praatje maken, meedoen aan activiteiten en daardoor werken aan oplossingen. Investeer in goede wijk-accommodaties waar inwoners elkaar kunnen ontmoeten en elkaar in wederkerigheid kunnen ondersteunen met (mantel- en respijt)zorg, vervoer, koken, klussen en dergelijke. Activeer de wijk, zoek de zorgvragers op en inventariseer hun behoeften en vragen. Zorg dat de ontmoetingsaccommodaties laagdrempelig en toegankelijk zijn en voldoende parate kennis aanwezig is om de wijkbewoners deskundig en oplossingsgericht te ondersteunen en te informeren. Geen ingewikkelde loketten, maar een vertrouwd gezicht in de wijk. Wat ons betreft is de wijkondersteuner dé ultieme verbinder voor de vrijwilligers, de informele- en formele zorg. Dat versterkt de leefbaarheid en verlaagt de directe druk op de zorg.

Aanbieders gaan ook de wijk in met herstelgerichte zorg

Ook de aanbieders zien inmiddels in dat ze de wijk in moeten al speelt daar ook een eigenbelang mee. Zo zijn er thans al allerhande initiatieven door aanbieders als Zuyderland¹ en Sevagram² bijvoorbeeld, die de wijk in gaan, enerzijds om verbinding te zoeken in de wijk en anderzijds om herstelgerichte zorg te bieden.

Advies:

Zoek de verbinding met de aanbieders, werk oplossingsgericht samen en domein-overstijgend, d.w.z. haal de financiële- en regelschotten weg en focus op de inwoners en de maatschappelijke meerwaarde. Dat betaalt zich later uit in winst. Door in de wijk de zorgbehoefte op te halen en gericht te indiceren kan bespaard worden op de uitgaven voor Wmo en sociaal domein in het algemeen. Als inwoners geactiveerd worden, minder ziek zijn, minder eenzaam en actiever zijn, zijn ze gelukkiger en staan ze positiever in het leven. Vooral dit is grote winst.

Opbrengst

Met een overtuigende positieve ratio is in de gemeente Eijsden met een 'SROI-rapportage krachtenbinder'³ de maatschappelijke meerwaarde aangetoond van een professionele wijkondersteuner/ krachtenbinder.

Onafhankelijke cliëntondersteuning

De Wmo-raad Sittard-Geleen draagt de onafhankelijke cliëntondersteuning een warm hart toe. Zij zijn steun en toeverlaat voor inwoners bij o.a. de aanvraag voor Wmo-ondersteuning en voor de begeleiding bij het verdere traject. Het zijn meestal zeer betrokken inwoners die zich hiervoor vrijwillig inzetten en geen enkele vergoeding ontvangen voor hun werkzaamheden. In de Wmo 2015 is geregeld dat onafhankelijke cliëntondersteuning gratis moet worden aangeboden. Sittard-Geleen heeft de cliëntondersteuning uitbesteed aan MEE. Die cliëntondersteuners zijn in loondienst van MEE. De Wmo-raad Sittard-Geleen constateert op dit gebied van de cliëntondersteuning een onrechtvaardig en ongelijk speelveld.

Hoewel de gemeente steeds vaker ontvankelijk is voor onze argumenten over dit onderwerp blijft de onafhankelijke cliëntondersteuning nog steeds een 'ondergeschoven kindje'. Ook landelijk, zo blijkt uit een recent rapport van het Toezicht Sociaal Domein⁴.

In onze visie is de onafhankelijke cliëntondersteuner ook een onmisbare schakel in de wijk. Helaas is het ook zo dat de gemeente in de dagelijkse praktijk wordt geconfronteerd met welwillende cliëntondersteuners die niet georganiseerd zijn en door de gemeente niet als volwaardig worden gezien. De gemeente ziet voorsnog helaas meer in MEE-ondersteuners.

Advies:

Wij adviseren de coalitie om de onafhankelijke cliëntondersteuning in het belang van de wijkgedachte op de kaart te zetten door een basisopleiding met certificering te faciliteren voor zowel Wmo- als ouderenondersteuning in Sittard-Geleen, Stein en Beek. Deze gecertificeerde ondersteuners dienen dan geregistreerd te worden in een nieuw samen te stellen register. De Wmo-raad Sittard-Geleen is genegen het register te beheren. (Alleen vrije onafhankelijke cliëntondersteuners die ingeschreven staan in dat register kunnen dan een vergoeding declareren bij de respectievelijke gemeente voor hun ondersteuningswerk). De Wmo-raad Sittard-Geleen controleert. Zo worden niet alleen de cliëntondersteuners van MEE beloond (in loondienst) maar ook de geregistreerde vrije onafhankelijke cliëntondersteuners. Daar worden alle partijen beter van; de gemeente, de cliëntondersteuners en vooral de inwoners. Er is meer duidelijkheid, een rechtvaardiger speelveld, gegarandeerde kennis en kwalitatief betere ondersteuning.

De Wet versterking participatie op decentraal niveau betreft de inwoners bij beleid

Eind 2026 moet bij de gemeenten de nieuwe Participatieverordening zijn ingevoerd. Sittard-Geleen voorziet reeds in een Participatieverordening 2023 die in werking is getreden per 22 november 2024.

Advies:

Sittard-Geleen heeft voor participatie het platform 'Met Sittard-Geleen' gecreëerd, een prima en modern initiatief maar lang niet alle inwoners zijn hiervan op de hoogte. Ook de Stadskrant bereikt lang niet iedereen. Daardoor bestaat een gat in de kennisgeving aan de inwoners. Veel inwoners blijven verstoken van de juiste en relevante informatie. Communicatie en informatie zijn belangrijke middelen bij het vormgeven van inwonersparticipatie. De Wmo-raad Sittard-Geleen zou graag zien dat de inwoners überhaupt beter betrokken en geïnformeerd worden over wet- en regelgeving in de stad, bij voorkeur met een huis-aan-huis gemeentegids als bewaarexemplaar. Daarmee komt de gemeente de minder digitaalvaardige inwoners en inwoners met bepaalde beperkingen enorm tegemoet.

Bouw van zorgwoningen voor ouderen blijft fors achter: waar moeten zorgvragende ouderen straks heen?

Uit een recente analyse van ABN AMRO blijkt dat landelijk het aantal kleinschalige woonzorglocaties voor ouderen achterblijft bij de vraag. Hoewel er meer van dit soort woningen zijn gekomen, stagneert de groei nu door een tekort aan geschikte

locaties, personeel en bouwgrond. De woonvorm is bedoeld voor ouderen die niet meer zelfstandig kunnen wonen, maar nog geen verpleeghuis nodig hebben.

De situatie in Sittard-Geleen

De wethouder 'Gezondheid, Inclusieve samenleving, Zorg en welzijn' heeft in 2023 tijdens een werkbezoek gesteld **"Als je bouwt voor een bepaalde doelgroep, bouw het dan ook gelijk 'zorggeschikt'"** Sittard-Geleen werkt met partners aan voldoende woonvormen voor ouderen en zorgbehoevenden. Het aanbod van zorgwoningen is nu ruim voldoende, maar vaak wonen er geen zorgvragers in deze woningen.

Advies:

Wij ondersteunen deze oproep van de wethouder. Voor het welslagen van onze wijkvisie zullen er meer geschikte woningen (vrij) moeten komen voor mensen met een zorgvraag. De nadruk moet worden gelegd op wijk- en zorggericht bouwen, levensbestendigheid en het probleem van 'scheefwonen in zorgwoningen' moet adequaat worden aangepakt.

Is de Wmo nog houdbaar?

De VNG heeft onlangs aanbevelingen gedaan aan de Staatssecretaris als reactie op het rapport over de houdbaarheid van de Wmo.

- Voer een reële inkomensafhankelijke eigen bijdrage in voor de hele Wmo.
- Creëer met ons een juridisch kader dat de kwaliteit van dienstverlening voor inwoners borgt en de ondersteuning laat landen bij inwoners die die het hardst nodig hebben.
- Faciliteer domeinoverstijgende samenwerking.
- Zorg voor voldoende bekostiging van de Wmo, met indexatie van het budget die past bij de omvang van de opgave.

Advies:

De Wmo-raad Sittard-Geleen onderschrijft deze aanbevelingen en voegt daaraan toe dat op lokaal niveau geïnvesteerd moet worden in preventie, leefbaarheid en in wijk en welzijn. Zet de informele zorg en de vrijwilligers in hun kracht. Investeren is geen kostenpost maar levert rendement op, minder Wmo-uitgaven, minder zorgkosten en directe lagere druk op de zorg.

Voetnoten:

- ¹ [Zuyderland Herstelgerichte zorg](#)
- ² [Communitycare Zuid Limburg](#)
- ³ [SROI Rapportage Krachtenbinder - Eijsden](#)
- ⁴ [Toezicht Sociaal Domein](#)

Inclusie en Toegankelijkheid in Sittard-Geleen

Houd rekening met verschillen tussen wijken en kernen

In Sittard-Geleen verschillen draagkracht, gezondheid en zelfredzaamheid per wijk en kern aanzienlijk.

Toets beleid en regelingen expliciet op effecten per wijk of kern en voorkom dat generieke regels inwoners in kwetsbare wijken onevenredig raken.

Maak gemeentelijke dienstverlening overal toegankelijk

Niet alle inwoners kunnen of willen hun weg vinden in digitale of complexe procedures.

Borg laagdrempelige fysieke en telefonische toegang tot ondersteuning, dichtbij inwoners, en zorg dat Wmo-, inkomens- en andere voorzieningen ook toegankelijk blijven zonder digitale aanvraag.

Gebruik begrijpelijke taal in contact met inwoners

In Sittard-Geleen wonen veel inwoners met beperkte taal- of gezondheidsvaardigheden.

Hanteer B1-taalniveau als norm voor brieven en besluiten en maak duidelijk wat een besluit betekent in de praktijk en wie inwoners kunnen benaderen bij vragen.

Zorg voor één aanspreekpunt bij complexe situaties

Inwoners met meerdere problemen ervaren nu versnippering tussen wetten, afdelingen en organisaties.

Organiseer één vaste contactpersoon of regisseur en voorkom dat mensen telkens opnieuw hun verhaal moeten doen.

Geef ruimte voor maatwerk en nabijheid

Inclusie betekent dat niet iedere inwoner geholpen is met dezelfde aanpak.

Geef professionals in het sociaal domein ruimte om af te wijken van regels wanneer dat nodig is en borg bestuurlijke steun voor beslissingen in het belang van de inwoner.

Borg representatieve participatie van kwetsbare inwoners

Juist de stemmen van inwoners in kwetsbare posities blijven vaak buiten beeld.

Borg daarom dat participatie en inspraak representatief zijn en ook laaggeletterden, mensen in armoede en andere moeilijk bereikbare groepen daadwerkelijk bereiken.

Benut de kennis van ervaringsdeskundigen en bestaande adviesorganen (zoals de Wmo-raad Sittard-Geleen en zijn Commissie Sittard-Geleen Inclusief) vroegtijdig, zodat beleid beter aansluit op wat in de praktijk werkt.

Gelijke toegang en deelname voor iedereen

Iedereen – met of zonder beperking – moet in gelijke mate kunnen deelnemen aan het maatschappelijke leven in de gemeente.

Dat betekent: ontwerp, communiceer en organiseer gemeentelijke diensten, activiteiten en plekken zo dat ze in de praktijk bruikbaar zijn voor alle inwoners, zonder extra drempels of uitsluiting.

Borg participatie van mensen met een beperking in beleid (co-creatie)

Bij beleid dat raakt aan inclusie en toegankelijkheid moet worden gewaarborgd dat mensen met een beperking kunnen deelnemen en worden betrokken, al dan niet via hun belangenbehartigers.

Organiseer dit structureel (bijv. bij ontwerp, toetsing en evaluatie) en werk vanuit co-creatie: niets over ons, dan mét ons.

Voer de Lokale Inclusie Agenda 2025–2029 actief uit

Zorg voor actieve uitvoering van de doelstellingen zoals opgenomen in de Lokale Inclusie Agenda 2025–2029, met heldere prioriteiten, verantwoordelijkheden en zichtbare voortgang.

Maak periodiek inzichtelijk wat er is gerealiseerd en waar bijsturing nodig is.

VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap

Borg, in lijn met de uitgangspunten van het "VN-verdrag Handicap", Inclusie en Toegankelijkheid structureel in beleid, uitvoering en evaluatie. Uitgangspunt daarbij is dat iedereen – met of zonder beperking – in gelijke mate moet kunnen meedoen in de gemeente. Zo worden drempels tijdig gesignaleerd en weggenomen en kan iedereen daadwerkelijk meedoen.